

ЯРОСЛАВ ХАШЕК
ОТ ПОДНОЖИЕТО НА
ПРЕСТОЛА ДО ПЛИКОВЕТЕ
ЗА ПИСМА

Превод от чешки: Светомир Иванчев, Стефан Бошнаков, Василена
Мирчева, 1998

chitanka.info

I.

Когато император Франц Йосиф отпечата във вестниците възвание, с което обяви война на Сърбия, и заповяда то да бъде размножено и разлепено по всички ъгли, той предлагаше отговорността си с гаранция пред Всевишния, разчитайки, че „неговите народи“ ще се абонират за войната, заплащайки с единство и вяност.

Като предлагаше своята патентована война на народите, той сигурно е имал предвид и народа, населяващ четирийсетте къщи на юг от пътя, който свързва Красна хора с Немецки брод и минава през Бржезинка и Подебаби. Територията, обитавана от тези верни поданици, се нарича Лхота Хуртова и там през 1915 г. ръководството на общинското училище, местното училищно настоятелство и общинският съвет бяха готови на най-големи жертви в името на честта, величието и могъществото на престола на Хабсбургите и търсеха най-близкия удобен случай, за да засвидетелстват пламенно лоялността на всичките четирийсет къщи. Нека негово величество знае, че не е сам в своята тежка борба, че някъде далеч от зоологическата градина в Шьонбрун, чак зад Подебаби, под пътя, за него мислят общинската управа и местното училищно настоятелство, както се изискваше в постановлението от 6 септември 1914 г., с което се нареждаше да бъдат изпращани верноподанически писма до подножието на престола.

Чак до 1 май 1915 г. Лхота Хуртова не можа да намери подходящ случай да засвидетелства своята верноподаническа лоялност към престола. Имаше един-единствен повод за това, а именно на 2 декември 1914 г. Вестниците се получиха, но едва на следващия ден, а едновременно с тях някой вече беше успял да донесе съобщението, че Белград не бил завладян, което се потвърди на третия ден и от комюникето на генералния щаб, съгласно което австрийските войски наистина били проникнали много навътре в Белград, но в резултат на направените корекции във военния план не се полагало възползване от

постигнатите териториални успехи, тъй че били освободени завзетите белградски територии и се осъществило оттегляне на предварително подготвените позиции. След това се разиграха събития, които дълбоко разтърсиха Лхота Хуртова. Падна Лвов, предаде се Пршемисъл, руснаците навлязоха в унгарските земи. В училището продължаваше да се говори, че щом се получи съобщение за някоя по-значителна военна акция, ще бъде изпратено верноподаническо послание, засега обаче нищо не се получаваше или поне не се получаваше като в онази вярна католическо-монархическа община в Орлицките планини, където кметът чул, че Пршемисъл е бил превзет, наредил да се окачат знамена и изпратил в наместничеството поздравителна телеграма. Пред съда напразно се оправдавал, че според него градът бил попаднал в „наши“ ръце. Тази верноподаническа изява му струвала дванайсетгодишна присъда и още от момента, в който излязъл от къщи с верноподаническото послание, за да го предаде в най-близкия полицейски участък, изобщо не бил виждал семейството си, защото стражарите го подбрали веднага и го отвели направо в съда. Добре, че поне успял да закуси преди това. В Лхота Хуртова продължили да чакат, но руснаците не искали и не искали да си ходят от Унгария, тъй че вярата им във военните успехи на поизкукурургалия възрастен владетел почнала да се разколебава. На 1 май 1915 г. започна австро-унгарската офанзива и руснаците се оттеглиха чак до река Буг. Когато руснаците започнаха да отстъпват и в Полша, в Лхота Хуртова прецениха, че може би скоро ще назрее мигът да се изпрати някакво верноподаническо послание, за да се увери негово величество на брега на Дунава, че там някъде, оттатък Подебаби при Немецки брод, село Лхота Хуртова му стиска палци и се радва на успехите в Галиция, както се изискваше в постановлението на наместничеството на негово величество от 6 септември 1914 г., отнасящо се до изпращането на верноподанически писма и т.н.

И ето че на 22 юни 1915 г. руснаците се оттеглиха от Лвов и след съобщението за този успех на австрийското оръжие в местното училищно настоятелство започнаха разисквания, дали това е траен успех, или верноподаническото послание ще бъде сметнато за подигравка спрямо възвишената лоялност на представителите на четирийсетте къщи, която се изискваше в постановлението на наместничеството на негово величество и т.н.

Един от присъстващите се изплю и процеди през зъби на доста висок глас:

— Цацата е дребна риба.

Учителят Комарек заяви, че след като може би е настъпил обрат във войната, всяка прибързаност всъщност би могла да навреди на впечатлението, което ще направи верноподаническото писмо. Ще трябва да се изчака руснаците да се оттеглят и от Черновиц.

Директорът на училището му възрази. В желанието си да изкаже онова, което мисли, обаче той рече само:

— Дават ли ти — еж, гонят ли те — беж!

Само че преобладаващото настроение беше в полза на изчакването и старшият полицаи от Подебаби се мръщеше, когато срещнеше някого от Лхота Хуртова.

Вестниците обсипаха читателя със съобщения за нови победи, за нови поражения на руснаците в Галиция, така че на 15 юли 1915 г. Лхота Хуртова вече нямаше как да не изпрати верноподаническото послание по повод на повторното завземане на Лвов на 22 юни 1915 г.

По-добре късно, отколкото никога.

Понеже пощата, с която пристигаше вестник „Народни листи“, идваше чак в пет часа, решиха да изчакат съобщенията от бойното поле. Дяволът никога не спи, току-виж руснаците пак се върнали в Лвов.

От вестника обаче се разбра, че руснаците изоставят Черновиц, затова се реши да бъде изпратено съставеното половин месец преди това от учителя Йозеф Комарек поздравително верноподаническо писмо до наместничеството на негово величество в чешките земи. То гласеше:

Ваше Превъзходителство!

Храбрите и изпълнени със самопожертвувателно въодушевление въоръжени сили на Австро-Унгария, в чиито редове проливат кръвта си синовете на Лхота Хуртова, върнаха главния град на Галицийското кралство в границите на империята.

На днешното съвместно заседание на общинските съветници и на членовете на тукашното училищно

настоятелство развълнувани приветстваме чувонните подвизи на славната ни войска, която показа, че честта и целокупността на Нашата Монархия са ненакърними, след като всички обитаващи я народи са се сплотили вярно и предано около трона на Негово Величество.

Умоляваме Ваше Превъзходителство да поднесе тази изява на лоялност в подножието на престола.

Съставено в Лхота Хуртова на 15 юли 1915 г.

От името на училищната управа:

Тринглер Франтишек, глав. уч.

Йозеф Комарек, учител

Ян Кучера, предс. на настоятелств.

Йозеф Драхозал

Беранек Франт

Йозеф Моравец

Йозеф Моравец

Йозеф Чапек

Франтишек Моравец.

II.

Поздравителният адрес тръгна нагоре по инстанциите. Най-напред от общината го пратиха в околийската управа в Немецки брод, придружен със служебно писмо, в което молеха околийската управа да препрати верноподаническото послание на гражданите на Лхота Хуртова до императорското наместничество в Прага. Учителят Йозеф Комарек сънува как му връчват рицарски кръст и орден от негово величество император Франц Йосиф, а един от подписалите се от семейство Моравец успя да запомни от посланието само следното: „Умоляваме Ваше Превъзходителство да поднесе тази изява на лоялност в подножието на престола“, и мислено си представяше как негово величество си седи на трона, а на вратата се чука, влиза господин императорският наместник, пада на колене и прочита на негово величество писмото от жителите на Лхота Хуртова.

Междувременно секретарят на околийската управа подаде току-що полученото писмо на писаря в канцеларията и му рече:

— Ходили ли сте някога в Лхота Хуртова? Не ви и трябва, гледайте да сте по-далеч и от училището им! Вижте какво са ни изпратили вместо Белград и с такова закъснение ония малоумници от общинския съвет. Напишете му едно римско „VI“ и изходящ номер и го пратете нагоре.

III.

И така верноподаническото послание, предназначено за подножието на престола, пристигна в императорското наместничество, в стая №16, където верноподаническите послания се проучват, за да се установи дали не съдържат елементи на държавна измяна. Там чиновникът постави резолюция Nicht gefährlich^[1] и то продължи пътя си към стая № 26, където съответният служител му сложи входящ номер 7682, оттам препратиха писмото на Лхота Хуртова в регистратурата, оттам то попадна в архива и остана до момента, когато започна да се чувства недостиг на хартия и от архива на наместничеството взеха да разпращат пакети с верноподанически послания до държавните учреждения, където от тях почнаха да изработват пликосе за служебна кореспонденция.

След преврата този ценен амбалажен материал продължава да се използва, така че подобни пликосе с верноподанически послания се употребяват и до ден-днешен в околийския съд в Либерец.

Самият документ попадна в ръцете ми заедно с друга непотребна хартия, след като е бил употребен за плик.

Тази история би могла да послужи като предупреждение към всички, които са пожелали верноподаническите им чувства да стигнат чак до подножието на престола чрез посредничеството на императорското наместничество по време на хартиена криза.

Подобни верноподанически послания, разрязани на четвъртинки, висяха и в клозетите на пражкото наместничество на негово кралско и императорско величество.

[1] Не е опасно(нем.). ↑

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.